

BOSHLANG‘ICH SINF O‘QUVCHILARIDA SUN‘IY INTELLEKTDAN FOYDALANIB DARS MASHG‘ULOTLARI OLIB BORISH.

Qo‘yliyeva Shaxnoza Rustamovna¹, Bohodirova Mehriniso Alisherovna²

¹*Toshkent amaliy fanlar universiteti Pedagogika fakulteti “Pedagogika” kafedrası katta o‘qituvchisi. Toshkent shahri, Chilonzor tumani, Gavhar ko‘chasi, 1-uy.*

²*Toshkent amaliy fanlar universiteti Pedagogika fakulteti “Boshlang‘ich ta‘lim nazariyasi va metodikasi” kafedrası Boshlang‘ich ta‘lim yo‘nalishi BT-23-04 guruh talabasi. Toshkent shahri, Chilonzor tumani, Gavhar ko‘chasi, 1-uy.*

¹*e-mail: qoyliyevashaxnoza546@gmail.com*

²*e-mail: bahadirovamehriniso@gmail.com*

Annotatsiya: Ushbu maqolada sun‘iy intellekt (SI) texnologiyalarining turli sohalarda qo‘llanilish metodlari tahlil qilinadi. Asosiy e‘tibor SI dan foydalangan holda samaradorlikni oshirish, qaror qabul qilishni avtomatlashtirish va katta hajmdagi ma‘lumotlarni tahlil qilish imkoniyatlariga qaratilgan. Boshlang‘ich ta‘lim yo‘nalishlarida qo‘llanilayotgan zamonaviy yondashuvlar misollar orqali ko‘rsatib beriladi. Shuningdek, tadqiqot davomida SI texnologiyalarining afzalliklari va mavjud cheklovlari ham muhokama qilinadi. Unda ML, Deep Learning, LLM, SI turlari, rivojlanish tarixi – SI haqidagi eng asosiy ma‘lumotlarni izohladik.

Kalit so‘zlar: Sun‘iy intellekt, mashinaviy o‘rganish, neyron tarmoqlar, avtomatlashtirish, ma‘lumotlar tahlili, SI metodlari, BB va SQL so‘rov tili, raqamli transformatsiya.

Аннотация: В данной статье анализируются методы применения технологий искусственного интеллекта (ИИ) в различных областях. Основное внимание уделяется возможностям использования ИИ для повышения эффективности, автоматизации принятия решений и анализа больших объемов данных. Современные подходы, используемые в таких областях, как медицина, образование, промышленность, финансы и транспорт, иллюстрируются примерами. В исследовании также обсуждаются преимущества и существующие ограничения технологий ИИ. В нем представлена основная информация о машинном обучении (ML), глубоком обучении (Deep Learning), LLM (Large Learning Lab), типах ИИ, истории развития – SI (SoC).

Ключевые слова: Искусственный интеллект, машинное обучение, нейронные сети, автоматизация, анализ данных, методы ИИ, языки запросов BB и SQL, цифровая трансформация.

Abstract: This article analyzes the application of artificial intelligence (AI) technologies in various fields. It focuses on the potential of AI to improve efficiency, automate decision-making, and analyze large volumes of data. Modern approaches used in fields such as medicine, education, industry, finance, and transportation are illustrated with examples. The study also discusses the advantages and limitations of AI technologies. It provides basic information about machine learning (ML), deep learning (Deep Learning), Large Language Models (LLM), types of AI, and the history of AI (SoC).

Keywords: Artificial intelligence, machine learning, neural networks, automation, data analysis, AI methods, BB and SQL query languages, digital transformation.

Zamonaviy ta'lim tizimida raqamli texnologiyalar tobora muhim ahamiyat kasb etmoqda. Ayniqsa, sun'iy intellekt vositalari o'quv jarayonini yangi bosqichga olib chiqmoqda. Boshlang'ich sinf o'quvchilari uchun insho yozish ko'nikmasi muhim hisoblanadi, chunki bu jarayon ularning fikrlash qobiliyati, nutq madaniyati va ijodiy yondashuvini shakllantiradi. Ona tili fanini o'qitishda SI o'quvchilarning nutqiy kompetensiya (og'zaki nutq, yozma nutq, tinglab tushunish, o'qib tushunish) sini rivojlantirish, savodxonligini oshirish va mustaqil fikrlashini shakllantirishda katta imkoniyatlar yaratadi. Ona tili darslari faqat grammatik qoidalarni o'rgatish bilan cheklanmaydi. U o'quvchilarning: to'g'ri yozish, ravon gapirish, matnni tushunish va tahlil qilish, fikrni aniq ifodalash kabi ko'nikmalarini rivojlantiradi. Sun'iy intellekt esa bu jarayonni yanada samarali qiladi. Sun'iy intellekt esa ushbu jarayonni qo'llab-quvvatlovchi innovatsion vosita sifatida namoyon bo'lmoqda.

Boshlang'ich sinf o'quvchilari odatda fikrni mustaqil ravishda to'liq ifodalashda qiyinchilikka duch keladilar. Ular uchun g'oya topish, matn tuzish va so'zlarni to'g'ri qo'llash murakkab bo'lishi mumkin. Shu nuqtai nazardan, sun'iy intellekt asosida ishlovchi dasturlar bolalarga mavzudan kelib chiqqan holda fikr yuritish, sodda va tushunarli gaplar tuzishda ko'maklashadi. Masalan, o'quvchi ma'lum bir mavzuda insho yozishni boshlaganda, sun'iy intellekt unga g'oyalar taklif qilishi yoki boshlang'ich jummalarni berishi mumkin.

An'anaviy usulda insho yozish jarayonida o'quvchi ko'proq o'qituvchi ko'rsatmalariga tayanadi. Biroq sun'iy intellekt yordamida bu jarayon ikki tomonlama faol muloqotga aylanadi. Masalan, o'quvchi tizimga savol beradi, g'oya so'raydi yoki yozgan matnini tekshirtiradi. Natijada u o'z xatolarini tezroq anglaydi va ularni tuzatishga harakat qiladi.

Yana bir muhim jihat — bu motivatsiya. Ko'plab boshlang'ich sinf o'quvchilari insho yozishni qiyin va zerikarli deb hisoblaydi. Sun'iy intellekt esa ushbu jarayonni qiziqarli o'yin elementlari bilan boyitishi mumkin. Masalan, hikoya davom ettirish, rasm asosida matn yaratish yoki savol-javob orqali insho tuzish kabi usullar bolalarda qiziqish uyg'otadi.

Shuningdek, sun'iy intellekt o'quvchilarning individual xususiyatlarini hisobga olgan holda ishlay oladi. Ba'zi o'quvchilar tez o'rganadi, boshqalari esa ko'proq vaqt talab qiladi. Sun'iy intellekt

esa har bir o'quvchiga mos darajadagi topshiriqlarni taklif etib, ularning o'zlashtirish darajasini oshiradi. Bu esa differensial ta'limni samarali tashkil etish imkonini beradi.

Bu jarayonda o'qituvchining roli ham juda muhim. Sun'iy intellektdan foydalanish o'quvchini to'liq mustaqil ishidan chetlashtirmasligi kerak. Aksincha, u o'quvchi uchun yordamchi vosita bo'lib xizmat qilishi lozim. O'qituvchi bolalarga sun'iy intellektdan qanday to'g'ri foydalanishni o'rgatishi, ya'ni uning yordamida g'oya olish, ammo matnni o'z fikri asosida to'ldirish ko'nikmasini shakllantirishi zarur. Shuningdek, sun'iy intellektdan foydalanish bolalarning ijodiy salohiyatini oshirishga ham xizmat qiladi. Agar o'quvchi tayyor matnni ko'chirib olish o'rniga, uni tahlil qilib, o'z fikri bilan boyitsa, bu uning tanqidiy fikrlash qobiliyatini rivojlantiradi. Bunday yondashuv orqali bola nafaqat insho yozishni, balki mustaqil fikr yuritishni ham o'rganadi.

Boshlang'ich ta'limda sun'iy intellektni joriy etish yana bir muhim jihat — individual yondashuv imkoniyatini yaratadi. Har bir o'quvchining bilimi va qobiliyati turlicha bo'lgani uchun, sun'iy intellekt ularga mos ravishda topshiriqlar taklif qilishi mumkin. Bu esa ta'lim samaradorligini oshiradi va har bir bolaning rivojlanishini qo'llab-quvvatlaydi. Biroq, ushbu texnologiyadan foydalanishda ehtiyotkorlik ham talab etiladi. Agar o'quvchi sun'iy intellektga haddan tashqari tayanadigan bo'lsa, u mustaqil fikrlash qobiliyatini yo'qotishi mumkin. Shu sababli sun'iy intellekt vositalaridan foydalanishda muvozanatni saqlash muhim ahamiyatga ega.

Xulosa

Boshlang'ich sinf o'quvchilarida sun'iy intellektdan foydalanib insho yaratish zamonaviy ta'limning muhim yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. Ushbu yondashuv o'quvchilarning fikrlash qobiliyatini rivojlantirish, ijodiy salohiyatini oshirish va nutq madaniyatini shakllantirishda samarali vosita bo'lib xizmat qiladi. Sun'iy intellekt o'quvchiga g'oya berish, matn tuzishda yo'l-yo'riq ko'rsatish orqali uning o'rganish jarayonini yengillashtiradi. Shu bilan birga, sun'iy intellektdan foydalanishda me'yorni saqlash muhimdir. U faqat yordamchi vosita sifatida qo'llanilishi, o'quvchining mustaqil fikrlashiga to'sqinlik qilmasligi kerak. To'g'ri tashkil etilgan ta'lim jarayonida sun'iy intellekt o'quvchilarning bilim olishga bo'lgan qiziqishini oshiradi va ularni zamonaviy texnologiyalar bilan ishlashga tayyorlaydi. Natijada, sun'iy intellektdan oqilona foydalanish boshlang'ich ta'lim samaradorligini oshirish bilan birga, kelajakda raqobatbardosh va ijodkor avlodni tarbiyalashga xizmat qiladi.

Adabiyotlar:

- [1] Ta'limda innovatsion texnologiyalar asoslari. – Toshkent, 2022.
- [2] Pedagogika nazariyasi va amaliyoti. – Toshkent, 2021.
- [3] Raqamli ta'lim va sun'iy intellekt. – Toshkent, 2023.
- [4] Boshlang'ich ta'lim metodikasi. – Toshkent, 2020.
- [5] Zamonaviy axborot texnologiyalari. – Toshkent, 2022.

- [6] Nazarov X.N. Robototexnika asoslari. TDTU., Toshkent:, 2005 , 108 b.
- [7] Xasanov P.F. Nazarov X.N.Mobilnie robototexnicheskie sistemi. Tashkent: TashPI, 1987.106 s.
- [8] Robototexnicheskie system i kompleksi: uchebnie posobie /X.N.Nazarov.; TGTU,Tashkent.2004,106 str.